

TECHNISCHE COMMISSIE „BOSBOUW EN BOSPRODUKTEN”,
12e CONFERENTIE F.A.O. 6—15 NOVEMBER 1963

[945.35]

door

A. J. GRANDJEAN

Inleiding

De 12e Conferentie van de Landbouw- en Voedselorganisatie van de Verenigde Naties—F.A.O. vond te Rome plaats gedurende de maand november 1963. Als onderdeel van deze tweejaarlijkse Conferentie hield de technische commissie „Bosbouw en Bosprodukten” zitting van 6—15 november. Aan deze bijeenkomst namen 68 gedelegeerden uit 44 landen deel, terwijl het Internationale Arbeidsbureau (I.L.O.) en het Internationale Verbond van Bosbouwproefstations (I.U.F.R.O.) vertegenwoordigd waren. Dr. L. Z. Rousseau uit Canada trad als voorzitter op. De heer A. Polycarpou uit Cyprus werd tot rapporteur benoemd.

De Nederlandse delegatie voor deze technische commissie bestond uit ir. P. J. D. Versteegh, hoofd van de Dienst 's Lands Bosbeheer in Suriname en de auteur.

De sfeer van de bijeenkomsten was open en aangenaam.

Agenda

Op de agenda stonden onderwerpen, die verband hielden met het werkprogramma en de begroting van de F.A.O. voor het tijdvak 1964—1965. Na beschouwing van de activiteiten gedurende de afgelopen tweejaarlijkse periode werden de voor de toekomst gewenst geachte maatregelen en werkzaamheden besproken. Dit geschiedde aan de hand van verklaringen en preadviezen van het hoofd van de afdeling „Bosbouw en Bosprodukten” van de F.A.O. (de Fin dr N. A. Osara) en de chefs van de vier onderafdelingen Bospolitiek, Bosproductie, Houtverbruik en -industrie en Boseconomie. De technische hulpprogramma's voor de in ontwikkeling zijnde landen en gebieden *) werden uitvoerig besproken, evenals de instelling van adviesgroepen en commissies van deskundigen. Het zesde Wereldbosbouwcongres werd behandeld, terwijl tot slot werd gewezen op de ontwikkeling van de afdeling „Bosbouw en Bosprodukten” in vergelijking met de overige afdelingen van de F.A.O.

Bijzonderheden

De vorengenoemde onderwerpen zullen in het kort worden besproken in chronologische volgorde. Het *ontwerp-werkprogramma voor 1964—1965* werd in het algemeen gunstig ontvangen, nadat er een algemene tevredenheid was uitgesproken met betrekking tot de werkzaamheden van de afde-

*) Sprak men vroeger van achtergebleven landen, in een later stadium van ontwikkelde landen, thans spreekt men van ontwikkelingslanden.

ling „Bosbouw en Bosprodukten” gedurende 1962—1963. Vooral 1963 werd voor de F.A.O. geacht een belangrijk jaar te zijn geweest.

Enkele landen drongen aan op matiging van de begroting van de afdeling voor 1964—1965. Met een bescheiden verhoging van 13—14% steekt deze begroting evenwel gunstig af bij de voorgestelde verhoging van de andere afdelingen. Deze verhoging gaf dan ook geen aanleiding tot moeilijkheden.

Er werd voorgesteld in Oost-Afrika nog een houtvester aan te stellen, waardoor het aantal houtvesters (zogenaamde „regional forest officers”) van de F.A.O. tot 11 zou stijgen. Daarenboven zijn in het kader van het technische hulpprogramma nog 60 houtvesters en anderen werkzaam, terwijl in de vele projecten van het Speciale Fonds nog 160 deskundigen zijn tewerkgesteld.

In het preadvies van de chef van de *onderafdeling „Boseconomie”* werd gepleit voor een uitbreiding met een sectie „Bosbouwkundige ontwikkelingsplannen”, waarvoor tevens voorstel aanvaard, aangezien men de studies ten behoeve van investeringen in de bosbouw en houtverwerkende industrie, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden, van het grootste belang acht. Dit lijkt in tegenspraak te zijn met de huidige toestand, waarbij er in Europa en Noord-Amerika een overmaat aan produktievermogen in de houtindustrie bestaat, in het bijzonder met betrekking tot pulp en papier. Evenwel wordt er op redelijk korte termijn een toename van de houtinvoerbehoefte van Europa verwacht, die het de minder ontwikkelde gebieden mogelijk zal maken nog meer hout en houtprodukten naar Europa uit te voeren dan thans reeds het geval is.

Er werd ook meermalen gewezen op de noodzaak het houttransport te verbeteren, als een van de middelen om de economische basis van de bosbouw te verstevigen.

Het preadvies inzake de *onderafdeling „Bosproduktie”*, dat een uitbreiding met een sectie „Bebossing” onder leiding van een nieuw aan te trekken houtvester inhield, ontketende een uitvoerige discussie over de noodzaak het bosbeheer en de bosbeheersplannen te verbeteren. In dit verband werd de opmerking gemaakt, dat het gebruik van snelgroeiende houtsoorten, zoals populier en eucalyptus, niet altijd een middel tegen alle moeilijkheden is, zoals wel eens wordt verondersteld. De houtvoorziening is nog altijd afkomstig uit de natuurlijke bossen en oerwouden.

Nadrukkelijk werd vastgesteld dat de F.A.O. geen onderzoek verricht, doch ter zake wel stimulerend kan optreden.

Het preadvies van het hoofd van de *onderafdeling „Houtverbruik en -industrie”* kondigde na een interne reorganisatie de instelling van een sectie „Pulp en papier” aan, omdat het houtverbruik in deze sector zo sterk toeneemt.

Er werd algemeen de aandacht gevestigd op de grote waarde van statistieken en de zogenaamde „timber trends and prospects studies”, die op lange termijn inzicht geven in het verloop en de prognose van de vraag naar, het aanbod van en de handel in hout en houtprodukten. Op een goede coördinatie met andere internationale organisaties werd unaniem aangedrongen.

Ook in het preadvies met betrekking tot de *onderafdeling „Bospolitiek”* werd na hergroepering de instelling van een nieuwe sectie „Regionale bospolitiek” aangekondigd. Er werd in een uitvoerige discussie op gewezen, dat een dynamisch bosbeleid zich tijdig dient aan te passen aan zich wijzigende

verhoudingen in houtafzet en houtgebruik. Voorts dient aan het bosbeleid het principe van „multiple use” ten grondslag te liggen, hetgeen zowel nationaal als regionaal geldt. In het bijzonder geldt dit voor dichtbevolkte landen of landsgedeelten, waarbij dan ook de bomen buiten het bos kunnen worden betrokken. Men sprak zelfs van een „New Look”. De integratie van de bospolitiek in de algemene en de landbouwpolitiek is veelal noodzakelijk. In geval van aanplant van snelgroeiende houtsoorten moet het bosbeleid rekening houden met de omstandigheden op de houtmarkt op kortere termijn.

Er werd voorts gewezen op de aanbeveling van de Europese Bosbouw Commissie van de F.A.O., dat de instelling van een studiegroep voor de bospolitiek gewenst is (Genève, 1963).

De discussie over de *technische hulpprogramma's* was zeer levendig. De ideële doelstelling ging er van uit, dat de westelijke landen zelfs deskundigen ter beschikking zouden moeten stellen indien hun bosbouwdiensten erdoor zouden worden verzwakt. De Europese Bosbouw Commissie heeft er in dit verband op gewezen, dat de bosbouwdiensten van de westelijke landen een surplus aan jonge houtvesters in dienst zouden moeten nemen, van waaruit het hulpprogramma zou kunnen worden gevoed met deskundigen. Evenwel zouden enkele landen dan de garantie van de F.A.O. willen hebben dat het surplus ook daadwerkelijk wordt besteed voor het technische hulpprogramma.

De opmerking, dat ook de westelijke bosbouwfaculteiten en -hogescholen meer aandacht in hun onderwijsprogram zouden moeten besteden aan de problemen in de ontwikkelingslanden, vond allereerste bijval. Minder gewaardeerd werd de opmerking, dat de onderzoekinstituten — ook die van de westelijke landen — meer aandacht zouden moeten schenken aan de specifieke bosbouwkundige moeilijkheden van de minder ontwikkelde landen.

Ondanks een versterkt hulpprogram blijkt de kloof, die het westen op economisch gebied scheidt van de ontwikkelingslanden, steeds groter te worden. Als één van de oorzaken van deze tragische ontwikkeling werd er op gewezen, dat de prijzen van de produkten van laatstbedoelde landen te laag zouden zijn.

Men bracht verder de noodzaak naar voren van een betere coördinatie tussen zowel de multilaterale en bilaterale ontwikkelingsplannen als tussen de ontwikkelingsplannen in het kader van de verschillende typen hulpprogramma's van de F.A.O. en die van de Verenigde Naties. Tenslotte werd opgemerkt, dat een geleidelijke uitbreiding van de technische bijstand de voorkeur verdient boven een overhaaste vergroting van het hulpprogramma.

De ontwerp-resolutie over de instelling van een „*Adviesgroep voor meubelplaat e.d.*” ontketende een discussie over de principiële vraag of het wel juist is dat de Directeur-Generaal van de F.A.O. deskundigen uitnodigt zonder voorkennis van de regering der leden-landen en dan de onkosten der deskundigen voor rekening laat van hun organisaties en industrieën. De onderhavige ontwerp-resolutie werd niet aangenomen. Een beter lot was de resolutie beschoren die handelde over de instelling van een *adviescommissie voor het bosbouwonderwijs*, dat in het kader van de technische hulp aan ontwikkelingslanden in versterkte mate zal worden gegeven.

De Spaanse gedelegeerde legde een verklaring af met betrekking tot het „*Zesde Wereldbosbouwcongres*” dat in 1966 in Spanje zal worden gehouden. Het congres zou worden gericht op de problemen van de herbebossingspolitiek in dit land. Er zouden ook excursies kunnen worden gehouden in Frankrijk en Portugal. Verschillende landen wezen er naar aanleiding van

de ervaring van voorgaande congressen op, dat het aanbeveling verdient het aantal onderwerpen te beperken. In de discussie werden niettemin genoemd: beheersproblemen, plaats van het bos in het nationale grondgebruik, recreatie, rationalisatie en veiligheid van de bosarbeid, kunstmatig aangelegde bossen, veelzijdige doelstelling van het bos, voorwaar een niet geringe opsomming van onderwerpen.

Tenslotte werd er door één der gedelegeerden een verklaring afgelegd over de *relatieve achteruitgang* van de afdeling „Bosbouw en Bosprodukten” van de F.A.O. tegenover de overige afdelingen. In 1954 stond de bosbouw met 15% van het F.A.O.-budget op de derde plaats; in 1962/63 was het aandeel van de bosbouw 12% en in de begroting 1964—1965 staat de bosbouw op de laatste plaats met 11%.

Vele landen betuigden instemming met dit betoog en waren van mening, dat wegen dienen te worden gezocht om hierin verbetering te brengen.

Excursie

Gedurende de conferentie was er gelegenheid de Staatshoutvesterij Sabaudia (Italiaanse naam voor Savoye) te bezoeken, nabij het stadje Sabaudia, gebouwd in 1934, gelegen aan de Middellandse Zee in de provincie Latina, ongeveer 100 km ten zuiden van Rome. Deze houtvesterij is gelegen in de Pontijnse moerassen, die in de jaren 1930—1932 werden drooggelegd en ontgonnen. Een oppervlakte van 76.000 ha zoet en brak moeras, waar malaria het leven ondraaglijk maakte, werd ontgonnen tot vruchtbare landbouwgrond (wijnbouw). In het vlakke open landschap komen thans windsingels en wegbepantingen voor van de inheemse houtsoorten *Pinus pinea*, populier en eucalyptus, terwijl in de windsingels dicht bij de kust de exoot *Pinus radiata* of *insignis* (Amerikaanse naam „Monterey pine”) wordt gebruikt. Een oppervlakte van ongeveer 3.500 ha werd in de ontginning uitgespaard. Deze aaneengesloten oppervlakte ongerept natuurlijk moerasbos bestond uit verschillende eikensoorten (*Quercus pedunculata*, *Q. varneta*, *Q. cerris*, de moseik en weinig *Q. suber*, de kurkeik) met een onderetage van voornamelijk haagbeuk en es (*Fraxinus ornus*).

Een interessante bijzonderheid is, dat in dit uitgesproken mediterrane gebied resten van een continentale flora voorkomen, waardoor de botanische rijkdom van de bodemvegetatie opvallend is. De bodem bestaat uit zwak lemig alluviaal zand. De regenval bedraagt 600 mm met een zeer droge, warme periode in de zomer. Groot brandgevaar noopte tot de afsluiting van de bossen met een afrastering en hekken op de toegangswegen en tot het opnoeien van de jonge dennenebeplantingen tot 1—2 m hoogte. Het publiek kan met bijzondere machtiging het bos bezoeken, doch hier wordt weinig gebruik van gemaakt. Recreatieve voorzieningen komen niet voor, wel worden uit esthetische overwegingen plaatselijk langs openbare wegen oude eiken gespaard en exoten als cypres en moerascypres geplant.

In de tweede wereldoorlog is het oude gemengde eikenbos zwaar overkapt, zodat het thans een holle indruk maakt. De eiken vertonen op grote schaal topdroogte en topsterfte als gevolg van de daling van het grondwaterpeil na de ontginning. Van een moerasbos is het thans een droog bos geworden met het grondwater op 8—14 m diepte. De oude eiken hebben zich kennelijk niet kunnen aanpassen. Een gelukkige omstandigheid is, dat er plaatselijk natuurlijk opslag van eik voorkomt. Op andere plaatsen wordt het jonge bos aangelegd in groepen van 1/2 tot 2 ha. Hierbij wordt voor-

namelijk gebruik gemaakt van *Pinus pinea* (plantverband 1×2 m), populier (idem 5×5 m) en eucalyptus (3×3 m), welk plantsoen zelf wordt geteeld. De herbebossingskosten bedragen thans ongeveer f 900 per ha. De oudste beplantingen van *Pinus* en eucalyptus dateren van 1937 en vertonen een goede groei. Beide houtsoorten worden tot een hoogte van respectievelijk 6 en 10 m opgesnoeid, teneinde hoogwaardig hout te telen.

In de houtvesterij bevindt zich een kleine houtzagerij, die door het bosbeheer wordt geëxploiteerd en die o.a. eiken-dwarsliggers levert.
